

David de Jong

Miliardári s hákovým krížom

absynt

Temná história
najbohatších
nemeckých dynastií

~~absynt~~

David de Jong:
Miliardári s hákovým krížom
Temná história najbohatších
nemeckých dynastií

David de Jong

miliardári s hákovým krížom

Temná história
najbohatších
nemeckých dynastií

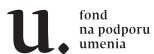
Preložila Kristína Kováčik Bartová

Venované pamiatke mojich
milovaných starých rodičov
Alice a Hansa, Hannie a Johna
za to, že vzdorovali, prežili a naplno žili ďalej,
pričom svojim rodinám poskytli ten najlepší
možný život

„Drancujú svet, pre hlad vyzliekajú zem donaha.
Ak je ich nepriateľ bohatý, bažia za jeho
majetkom, ak je chudobný, chcú mu vládnuť.
Plienenie, vraždy a zbojstvá falošne nazývajú
vládnutím, a keď všetkých vyvražia, nazývajú
to mierom.“

Tacitus: Agricola

Vydanie publikácie z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia

Copyright © 2022 by David de Jong

Translation © Kristína Kováčik Bartová

Design & Layout © Pavlína S. Morháčová

Cover Image © Getty Images / Ullstein Bild Dtl.

ISBN 978-80-8203-646-9

Postavy

Quandtovci

Günther Quandt: zakladateľ a hlava spoločnosti. Priemyselník.

Horst Pavel: Güntherova pravá ruka.

Toni Quandtová: Güntherova prvá manželka. Herbertova matka.

Magda Goebbellová: Güntherova druhá manželka. Haraldova matka.

Ello Quandtová: Güntherova švagriná. Magdina najlepšia priateľka. Haraldova krstná mama.

Harald Quandt: jediné dieťa z Magdinho a Güntherovho manželstva.

Gabriele Quandtová: Haraldova dcéra.

Herbert Quandt: Güntherov najstarší syn. Záchranca BMW.

Susanne Klattenová: Herbertova najmladšia dcéra. Dedička BMW.

Stefan Quandt: Herbertov najmladší syn. Dedič BMW.

Flickovci

Friedrich Flick: zakladateľ a hlava spoločnosti. Priemyselník.

Otto Steinbrinck: Friedrichova pravá ruka.

Otto-Ernst Flick: Friedrichov najstarší syn.

Muck, Mick a Dagmar Flickovci: Ottove-Ernstove deti.

Friedrich Karl Flick: Friedrichov najmladší syn.

Eberhard von Brauchitsch: najlepší priateľ Friedricha Karla.

Ingrid Flicková: vdova po Friedrichovi Karlovi.

von Finckovci

August von Finck starší: zakladateľ a hlava spoločnosti.

Súkromný bankár.

Kurt Schmitt: generálny riaditeľ Allianz. Ríšsky minister hospodárstva.

August „Gustl“ von Finck mladší: investor.

Ernst Knut Stahl: pravá ruka Gustla.

Porscheovci-Piëchovci

Ferdinand Porsche: hlava spoločnosti. Zakladateľ

Volkswagenu a Porsche.

Anton Piëch: Ferdinandov zať. Louisin manžel.

Ferry Porsche: Ferdinandov syn. Dôstojník SS.

Louise Piëchová: Ferdinandova dcéra. Antonova manželka.

Oetkerovci

Richard Kaselowsky: zakladateľ a hlava spoločnosti. Generálny riaditeľ firmy Dr. Oetker.

Rudolf-August Oetker. Kaselowského nevlastný syn.

Dôstojník Waffen-SS.

Rudolf von Ribbentrop: najlepší priateľ Rudolfa-Augusta.

Dôstojník Waffen-SS.

Najvyššie postavení nacisti

Adolf Hitler: vodca.

Joseph Goebbels: ríšsky minister propagandy. Magdin manžel.

Haraldov nevlastný otec.

Hermann Göring: *Reichsmarschall*. Človek, ktorý robil hlavné rozhodnutia v rámci nacistickej hospodárskej politiky.

Heinrich Himmler: *Reichsführer SS*. Hlavný organizátor holokaustu.

Hjalmar Schacht: riaditeľ Reichsbank a ríšsky minister hospodárstva.

Walther Funk: ríšsky minister hospodárstva a riaditeľ
Reichsbank.
Otto Wagener: Hitlerov ekonomický poradca.
Wilhelm Keppler: Hitlerov ekonomický poradca. Kranefussov
strýko.
Fritz Kranefuss: organizátor Himmlerovho kruhu priateľov.
Kepplerov synovec.

Perzekvované osobnosti

Adolf Rosenberger: spoluzakladateľ Porsche.
Johanna a Fritz Heinovci: podnikatelia.
Rodina Hahnsovcov: podnikatelia.
Dedičia Juliusa a Ignaza Petschekovcov: podnikatelia.
Willy Dreyfus: súkromný bankár.
Louis von Rothschild: súkromný bankár.

Američania

Telford Taylor: hlavný žalobca vojenských procesov
v Norimbergu.
John J. McCloy: americký vysoký komisár pre okupované
Nemecko.

Reimannovci

Albert Reimann: zakladateľ a hlava spoločnosti. Generálny
riaditeľ Joh. A. Benckiser (JAB).
Peter Harf: predseda firmy JAB. Rodinný dôverník.
Wolfgang Reimann: Albertov najstarší syn.

Prológ: Stretnutie

*„Stoja tam neochvejne ako dvadsaťštyri
kalkulátorov pri pekelnej bráne.“*

Éric Vuillard: *Program dňa*

Pozvánky, ktoré dorazili telegramom pred štyrmi dňami, nikoho nenechali na pochybách. Volá hlavné mesto. Pondelok 20. februára 1933 o 6.00 h dorazili asi dva tucty najbohatších a najvplyvnejších podnikateľov v nacistickom Nemecku buď peši, alebo autami so šoférmi, aby sa dostavili na stretnutie v oficiálnom sídle predsedu ríšskeho snemu Hermannu Göringa, ktoré sa nachádzalo v centre vládnej a obchodnej štvrte Berlína. Medzi účastníkmi boli: Günther Quandt, výrobca textilu, z ktorého sa stal magnát v oblasti zbrojárstva a výroby batérií, Friedrich Flick, vplyvný podnikateľ s oceľou, barón August von Finck, bavorský finančný magnát, Kurt Schmitt, generálny riaditeľ poisťovníckeho gigantu Allianz, vedúci pracovníci chemického konglomerátu IG Farben a potašového gigantu Wintershall a Gustav Krupp von Bohlen und Halbach, ktorý sa stal predsedom Kruppovho oceliarskeho impéria vďaka manželskému zväzku.

Adolf Hitler sa pred troma týždňami chopil moci v Nemecku po tom, čo uzavrel zákulisnú dohodu, na základe ktorej ho ríšsky prezident Paul von Hindenburg vymenoval za kancelára. Teraz chcel vodca nacistickej strany „vysvetliť svoju politiku“ skupine priemyselníkov, finančníkov, manažérov a dedičov; aspoň tak im to naoko prezentoval. Podnikatelia očakávali uistenie vzhľadom na budúce smerovanie hospodárstva pod novou vládou. Neuvedomovali si, čo sa skutočne deje. Hitler mal o tejto schôdzke a smerovaní krajiny vlastné plány.

Všetci podnikatelia sa dostavili do Göringovho paláca piesko-vo-červenej farby, ktorý sa týčil na južnom brehu berlínskej rieky Sprévy hneď vedľa budovy ríšskeho snemu, načas. Nechali ich však

čakať – na to netrpezliví magnáti neboli veľmi zvyknutí a nemali to radi. Ich hostiteľ Göring ich privítal až s pätnásťminútovým meškaním. V závese za ním sa dostavil Walther Funk, zavalitý a plešatý tlačový hovorca Hitlerovej vlády. Nový kancelár sa dostavil ešte neskôr v sprievode Otta Wagenera, hlavného ekonomického poradcu. Stretnutie viedol Hjalmar Schacht, bývalý riaditeľ Reichsbank, nemeckej centrálnej banky. (Ako sa ukázalo, na schôdzke sa zúčastnili štyria budúci Hitlerovi ministri hospodárstva Funk, Schacht, Göring a generálny riaditeľ Allianz Schmitt.) Stretnutie bolo vyvrcholením rokov starostlivej prípravy Hitlerových úradníkov – niekoľkých rokov pestovania vzťahov s vplyvnými podnikateľmi s cieľom vzbudiť v nich nadšenie pre nacistické idey.

Po tom, čo si Hitler s podnikateľmi podal ruky, vrhol sa do deväťdesiatminútového rozvláčneho prejavu predneseného bez páуз či poznámok. No namiesto sľubovaného politického príhovoru ich zavalil únavnou diagnózou súčasnej politickej situácie. Rok 1918 bol v nemeckých dejinách katastrofálnym zlomom, pretože v ňom došlo k porážke Nemeckého cisárstva v prvej svetovej vojne a k revolúcii v Rusku, počas ktorej sa k moci dostali komunisti. V Hitlerových očiach nastal čas raz a navždy vyriešiť boj medzi pravitou a ľavicou.

Hitler tvrdil, že podporou jeho nástupu na post vodcu magnáti v skutočnosti podporili seba, svoje firmy a svoje bohatstvo. „V demokracii sa súkromné podnikanie nemôže udržať,“ predniesol štyridsaťtriročný kancelár. „Je to možné len vtedy, ak majú ľudia rozumnú predstavu o autorite a osobnosti. Všetko pozitívne, dobré a hodnotné, čo sa vo svete dosiahlo v oblasti ekonomiky a kultúry, sa pripisuje výlučne významu osobnosti.“ Hitler nehovoril o zrušení odborov, zbrojení, vojne alebo odstránení Židov zo života v Nemecku. Naznačil však, čo sa bude diať: „Ak chceme rozdrviť politického protivníka, musíme získať absolútnu moc.“

Ku koncu svojho prejavu Hitler približne opísal, ako sa k tomu dopracujú. Už o dva týždne, 5. marca 1933, mali obyvatelia Nemecka rozhodnúť o budúcnosti krajiny hlasovaním v celoštátnych voľbách – podľa Hitlera „posledných voľbách“. Tak či onak, demokracia padne.

Nový kancelár Nemecka ju plánoval úplne rozpustiť a nahradiť diktatúrou. „Bez ohľadu na výsledok,“ varoval, „už nemôžeme ustúpiť... Sú iba dve možnosti, buď zatlačiť oponenta pomocou ústavných prostriedkov... alebo sa súboj bude viesť inými zbraňami a ten si môže vyžiadať väčšie obete.“ Naznačil, že ak jeho strana nezíska vo voľbách dostatočný mandát, určite vypukne občianska vojna medzi pravitou a ľavicou. Hitler poeticky predniesol: „Dúfam, že nemecký ľud si je vedomý tohto dôležitého okamihu dejín. Rozhodne o nasledujúcich desiatich, možno dokonca sto rokoch.“

Zbrojársky a oceliarsky magnát Gustav Krupp bol ako predseda Ríšskeho zväzu nemeckého priemyslu prvým z rovných v skupine podnikateľov a jej určeným hovorcom. Šesťdesiatdvaročný priemyselník si na stretnutie, ktoré bolo jeho prvým stretnutím s Hitlerom, pripravil rozsiahlu správu o hospodárskej politike. Ale v čase, keď nový kancelár otvorene volal po zrušení nemeckej demokracie, Krupp usúdil, že dialóg o politických detailoch je nevhodný. Namiesto toho sa v mene zhromaždených mužov pokorne poďakoval kancelárovi za to, „že nám poskytol taký jasný obraz o koncepcii“ svojich myšlienok. Krupp na konci prejavu naliehavo vyzval, aby sa politické problémy Nemecka rýchlo vyriešili, a zdôraznil potrebu silného štátu, ktorý by podporil „rozvoj a prosperitu hospodárstva a obchodu“.

Keď si kancelár, rodák z Rakúska, vypočul Kruppove pripomienky, neunúval sa odpovedať na žiadne otázky poslucháčov ani neprezradil skutočný účel stretnutia. To nechal na hostiteľa – Göringa. Hitler odišiel.

Göring tému otvoril vítaným príslubom stability. Ubezpečil priemyselných a finančných gigantov, že „s upokojením politickej situácie sa upokojí aj domáce hospodárstvo“. Vyhlásil, že sa nebudú konať žiadne ekonomické „experimenty“. Aby sa však zabezpečilo priaznivé prostredie pre podnikanie, Hitlerova nová koalícia musí zvíťaziť v nadchádzajúcich voľbách. Predseda ríšskeho snemu sa dostal k hlavnému bodu: nacistická strana potrebuje peniaze na volebnú kampaň. Keďže peniaze daňových poplatníkov a štátne fondy sa nemôžu použiť na politické ciele, „ostatné subjekty, ktoré sa nezúčastňujú na tomto

politickom boji, by mali priniesť aspoň finančné obeť, v tomto čase také potrebné“.

Göringov záver súznel s Hitlerovým záverom prejavu: bolo viac než rozumné žiadať od týchto podnikateľských titanov „finančné obeť“, keďže „voľby, ktoré sa uskutočnia 5. marca, budú určite posledné na najbližších desať rokov, pravdepodobne dokonca na najbližších sto rokov“. Po týchto slovách Göring opustil miestnosť a zanechal v nej ohromených, do myšlienok ponorených hostí.

Potom sa slova ujal fúzatý ekonóm Hjalmar Schacht. Na rozdiel od predchádzajúcich dvoch rečníkov prešiel priamo k veci a navrhol založiť volebný fond vo výške troch miliónov ríšskych mariek (čo v súčasnosti predstavuje približne 20 miliónov dolárov) v prospech nacistickej strany a jej nacionalistického koaličného partnera, Nemeckej národnej ľudovej strany. Tú stále potrebovala na to, aby mohla v krajine vládnuť, no na dlhšie s ňou nepočítala.

Hneď na mieste sa podnikatelia dohodli, kto akou sumou prispeje. Jeden milión ríšskych mariek mal zaplatiť čiernouhoľný a železiarsky priemysel z Porúria a po 500 000 ríšskych mariek ťažobný a chemický priemysel. Zvyšný milión sa mal získať z hnedouhoľného priemyslu, automobiliek, strojárskych a elektrotechnických firiem. Prítomní podnikatelia sa dohodli, že 75 percent vyzbieranej sumy poputuje nacistickej strane. Zvyšná štvrtina mala pripadnúť jej koaličnému partnerovi. Na záver Schacht vyslovil najkratšiu vetu večera, ktorá prevetrala vrecká podnikateľov: „A teraz, páni, k pokladnici!“

Hitlerovo pozvanie na diskusiu o hospodárskej politike bolo len kamuflážou pre jeho požiadavku na vytvorenie fondu na volebnú kampaň, z ktorej mal vyťažiť milióny ríšskych mariek. Hitler a Göring takticky vynechali dôležitý detail: zúfalý finančný stav nacistickej strany. Jej dlh predstavoval viac ako dvanásť miliónov ríšskych mariek a malá hotovosť zďaleka nestačila na celoštátnu volebnú kampaň. Tento problém sa však čoskoro vyriešil. Počas dní a týždňov, ktoré nasledovali po danom stretnutí, mnohí jeho účastníci prostredníctvom svojich spoločností a priemyselných zväzov previedli veľké sumy na trustový účet, ktorý Schacht otvoril v súkromnej banke

Delbrück Schickler v Berlíne. Magnáti zjavne nemali žiadne výčitky svedomia, keď financovali zánik svojej demokracie. Najväčšie dary nacistom poskytol zväz banského priemyslu (600 000 ríšskych mariek) a IG Farben (400 000 ríšskych mariek).

Deň po tomto stretnutí, 21. februára 1933, si tridsaťpäťročný Joseph Goebbels, ktorý z Berlína riadil nacistickú propagandistickú mašinériu ako *gauleiter* (regionálny vodca), zapísal do svojho denníka: „Göring priniesol radostnú správu, že na voľby sú k dispozícii 3 milióny. Skvelé! Ihneď som o tom informoval celé oddelenie propagandy. Už o hodinu bolo počuť rachot strojov. Teraz začneme s poriadnou volebnou kampaňou... Dnes je práca zábavou. Peniaze máme.“ Ešte deň predtým začal Goebbels písať práve tento denníkový záznam, v ktorom, naopak, opisoval depresívnu náladu v berlínskom ústredí pre nedostatok finančných prostriedkov. Je až neuveriteľné, ako veľmi sa môže zmeniť situácia za jediný deň.

Úvod